

NEM Meetprogramma Wintertellingen Vleermuizen

In dit overzicht worden de aantallen getelde vleermuizen in het NEM Meetprogramma Wintertellingen gepresenteerd voor de winters 2018-2019 t/m 2022-2023, met uitzondering van de tellingen voor de winter van 2020-2021 (geannuleerd vanwege de Covid-19 pandemie).

In dit artikel worden per provincie het aantal getelde winterverblijven en de aantallen getelde vleermuizen per soort op een rij gezet. Helaas zijn de langjarige trends, die berekend worden door het CBS, door reken-technische oorzaken nog niet beschikbaar. Het is belangrijk om in het achterhoofd te houden dat de getelde aantallen mogelijk wel al een idee geven van de trend van de diverse soorten, maar dat de ‘kale’ getallen zeker geen trend zijn. In de Telganger van voorjaar 2024 zullen de nieuwe en langjarige trends alsnog worden gepubliceerd. We vragen dus jullie geduld en begrip.

Resultaten

Het NEM Meetprogramma Wintertellingen is in de loop van jaren gegroeid naar een aantal van 1500-1600 jaarlijks getelde ‘klassieke winterverblijven’ en daarmee lijkt het maximum te tellen objecten wel bereikt. De klassieke winterverblijven bestaan met name uit ondergronds gelegen (ijs)kelders, bunkers, forten, steenovens, gangen en mergelgroeves. Het lijkt onwaarschijnlijk dat het aantal getelde verblijven nog sterk kan of zal toenemen, de verwachting is immers dat de meeste ondergrondse verblijven waar vleermuizen overwinteren, en die door tellers gemonitord kunnen worden, inmiddels bekend zullen zijn. Weliswaar worden zo nu en dan nog voorheen onbekende verblijven gevonden, maar dat is jaarlijks een beperkt aantal en ook de bouw van nieuwe winterverblijven is zeer beperkt. Desalniettemin, het is altijd goed om ogen en oren open te houden voor nieuwe verblijven. Mocht je een nieuw potentieel winterverblijf tegenkomen, meld dat dan bij de provinciaal coördinator in jouw provincie.

De provincie Zuid-Holland is met meer dan 300 getelde objecten steevast de provincie met het grootste aantal getelde verblijven, gevolgd door de provincies Gelderland en Utrecht. De provincies Noord-Holland, Noord-Brabant en Zeeland zijn overigens ook rijk voorzien van winterverblijven. De provincie Limburg lijkt qua aantal verblijven wat ‘onderbedeeld’, maar let op, in de praktijk tellen de grote groeve-stelsels met soms honderden vleermuizen vaak als één verblijf. En zelfs in de provincies Overijssel, Drenthe en Groningen zijn ware ‘pareltjes’ aanwezig, zoals de ringoven in Groningen, de aardappelkelder in Westerbork (waar de aantallen echter fors zijn teruggelopen) of de kelders met Bechsteins vleermuizen in Overijssel. In Friesland kan goed zoeken mogelijk nog nieuwe verblijven opleveren, maar hekkensluiser blijft de provincie Flevoland. Echter, in Flevoland is alles mogelijk en het aantal vleermuizen en verblijven is dan ook gestaag groeiend.

Tabel 1. Aantallen getelde winterverblijven per winterseizoen (door nalevering of correctie van data kunnen de getallen afwijken t.o.v. eerder gepubliceerde gegevens).

Provincie	2018 - 2019	2019 - 2020	2020 - 2021	2021 - 2022	2022 - 2023
Drenthe	44	44	x	39	40
Flevoland	4	4	x	7	7
Friesland	14	12	x	3	12
Gelderland	305	320	x	324	284
Groningen	26	24	x	23	22
Limburg	100	92	x	109	99
Noord-Brabant	160	158	x	166	143

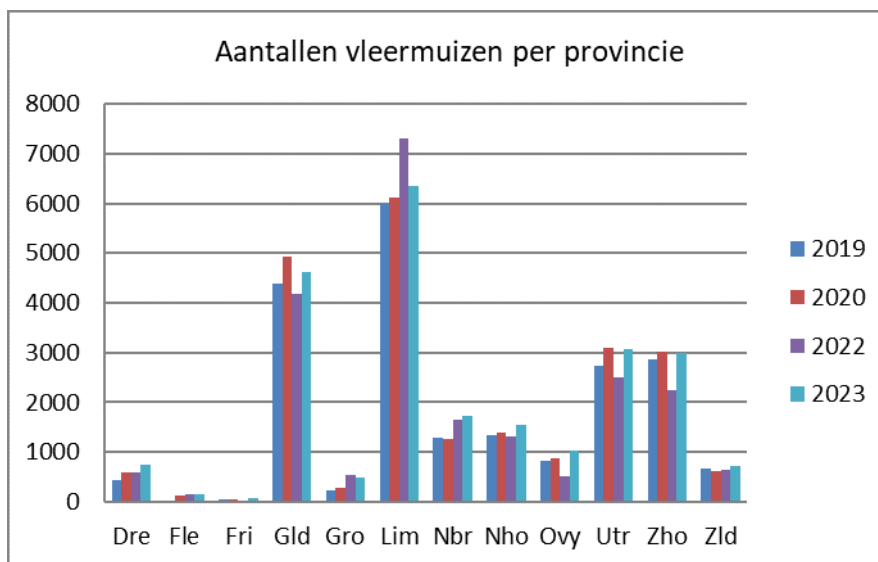
Provincie	2018 - 2019	2019 - 2020	2020 - 2021	2021 - 2022	2022 - 2023
Noord-Holland	163	185	x	178	181
Overijssel	47	44	x	30	46
Utrecht	234	232	x	228	229
Zeeland	139	113	x	138	132
Zuid-Holland	331	336	x	271	364
Eindtotaal	1567	1564	x	1516	1559

Soorten en aantallen per provincie

De aantallen getelde vleermuizen per provincie worden in figuur 1 weergegeven, waarbij de provincies alfabetisch zijn gerangschikt. Let op, winter 2020-2021 staat niet in de grafiek. De grafiek laat zien dat in de meeste provincies de getelde aantallen min of meer stabiel zijn, al zijn er wel kleine jaarlijkse schommelingen. Dit kunnen schommelingen zijn in het aantal getelde objecten en/of het resultaat zijn van een daadwerkelijke daling in het aantal getelde individuen van een specifieke of meerdere soorten. Deze grafiek zegt dan ook vrij weinig over hoe goed of slecht het gaat met 'de vleermuizen'.

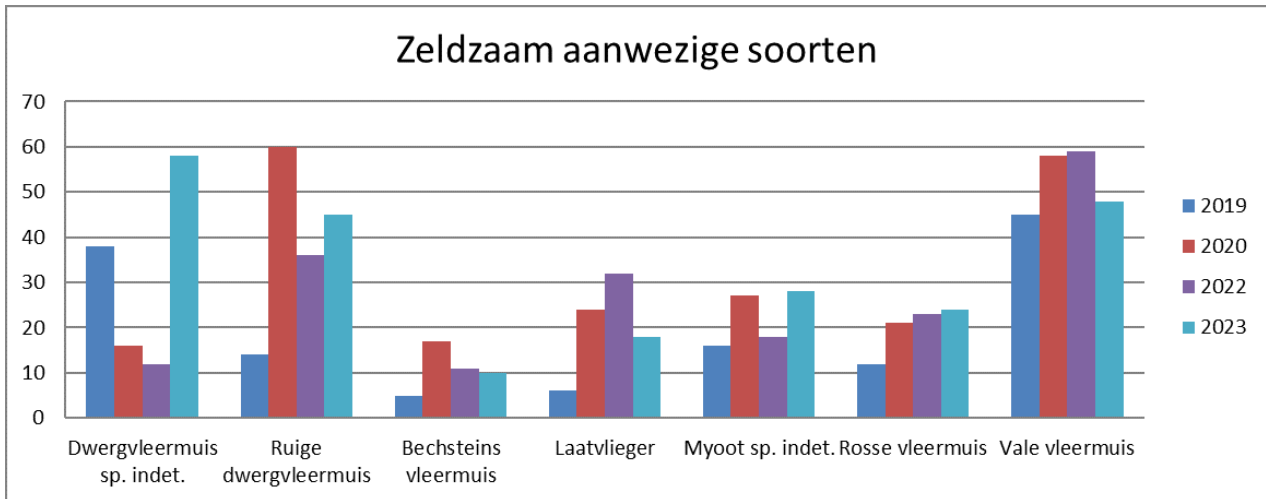
In de hierna komende figuren (figuur 2 t/m 4) worden de aantallen per soort weergegeven. Traditioneel

wordt daarbij onderscheid gemaakt in 'zeldzaam aanwezige soorten', 'schaars aanwezige soorten' en 'algemeen aanwezige soorten'. Het zeldzaam, schaars of algemeen duidt erop hoe vaak deze soorten in 'klassieke' ondergrondse winterverblijven worden geteld, maar het zegt dus weinig over hoe algemeen voorkomend een soort is in Nederland in de zomer of andere seizoenen. Laatvliegers overwinteren bijvoorbeeld in gebouwen, maar soms worden ook enkele individuen in een klassiek winterverblijf gevonden, vaak bij de ingang. De laatvlieger is daarmee in de wintertellingen een 'zeldzaam aanwezige soort', maar in de rest van het jaar is de soort relatief algemeen voorkomend in Nederland.

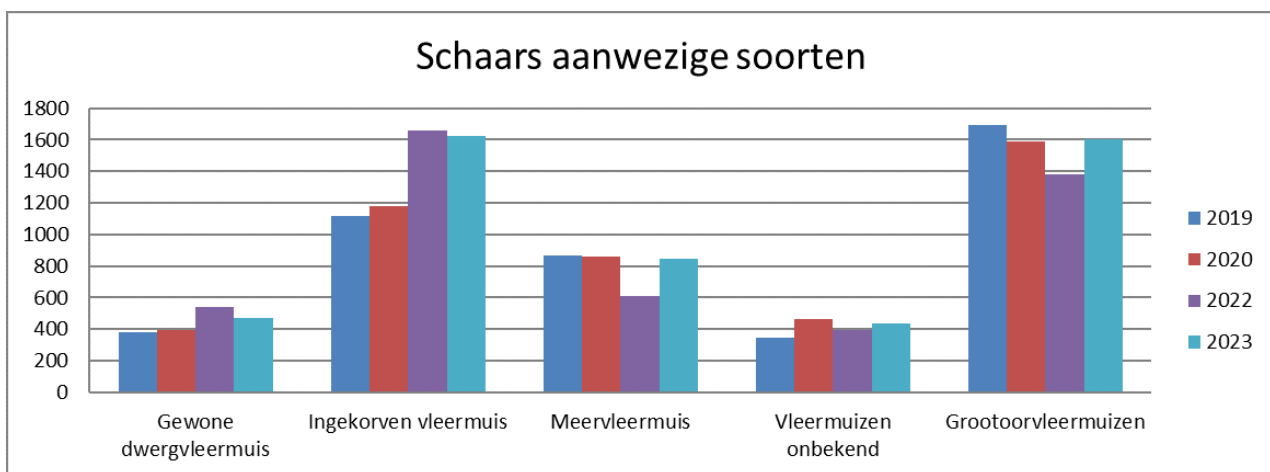

Figuur 1: Het aantal getelde vleermuizen per provincie in de periode 2016 t/m 2020.

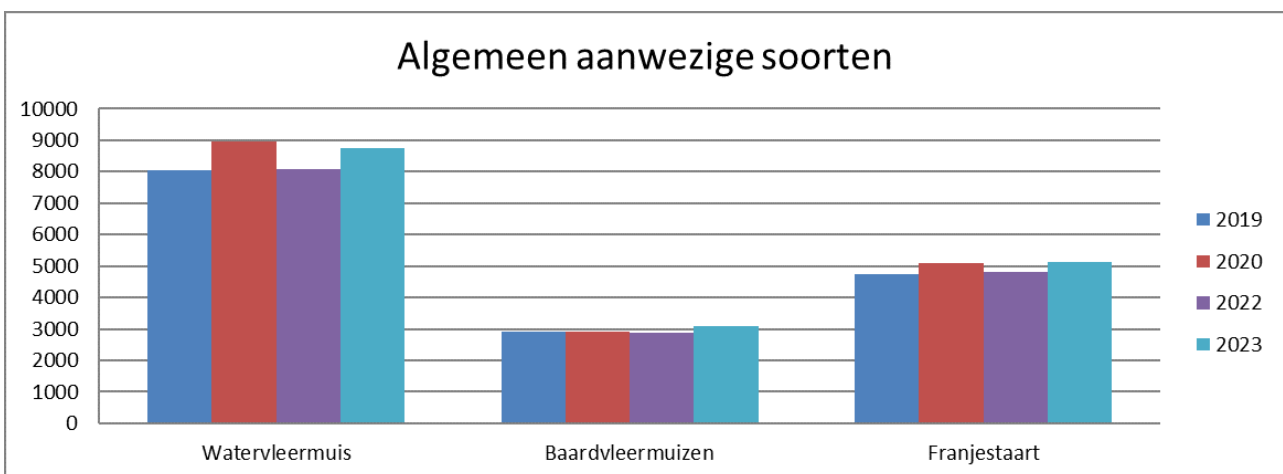
Overigens is er een gebrek aan kennis en inzicht in welk deel van de populatie we nu eigenlijk tellen in de winter. Is dat een afspiegeling van de zomerpopulatie in Nederland, immers, van sommige soorten wordt slechts een paar procent van de geschatte zomerpopulatie geteld? En is de ontwikkeling van de trend hetzelfde in winter en de zomer? De meervleermuis lijkt bijvoorbeeld een negatieve trend te hebben in de zomer, maar een positieve trend in de winter. Qua onderzoek zijn er dus nog een aantal stevige vragen die op een antwoord wachten. Helaas valt dat buiten het doel van het NEM, maar hopelijk kunnen deze vragen in de toekomst op een andere wijze worden beantwoord.

Figuur 1: Aantal getelde individuen per jaar van 'zeldzaam aanwezige' soorten (< 200 getelde individuen). Let op de X-as loopt van 0 tot 70.

Figuur 2: Aantal getelde individuen per jaar van 'schaars aanwezige' soorten (200 – 2.000 getelde individuen). Let op de X-as loopt van 0 tot 1800. De aantallen getelde grootoorvleermuisen betreffen de totalen van voornamelijk gewone grootoorvleermuis, maar bevatten vermoedelijk ook een enkele grijze grootoorvleermuis.

Figuur 3: Aantal getelde individuen per jaar van 'algemeen aanwezige' soorten (> 2.000 getelde individuen). Let op de X-as, loopt van 0 tot 10.000. De aantallen getelde baardvleermuisen betreffen de totalen van vooral baardvleermuis, maar bevatten ook enkele brandt's vleermuis.

De aantallen van de ‘zeldzaam aanwezige’ soorten laten geen opvallende pieken en dalen zien. Van de ‘schaars aanwezige’ soorten zijn de getelde aantallen ingekorven vleermuizen in de laatste twee winterseizoenen opvallend hoger dan eerdere jaren. Deels zal dit naar verwachting komen door de al jarenlange groei van de populatie, deels mogelijk ook door een groter aantal getelde groeves. Ook de grootoorvleermuizen zijn vorig jaar wat meer geteld dan voorgaande jaren. Grootoren reageren relatief sterk op koudere periodes, wat een ‘trigger’ is om een winterverblijf te zoeken. Mogelijk dat tellingen zijn uitgesteld tot een koude periode, hoewel het advies is om altijd zoveel mogelijk rond dezelfde datum te tellen. De ‘algemeen aanwezige’ vleermuissoorten laten (ook) geen opvallende pieken of dalen zien al lijkt er een kleine groei te zijn in de getelde aantallen.

Vooruitblik telseizoen 2023/2024

Het komende telseizoen nadert met rasse schreden en over enkele weken zullen de eerste tellingen al weer gaan plaats vinden. We hopen weer op mooie aantallen overwinterende vleermuizen, verrassende soorten (let specifiek op de ingekorven vleermuis) en bijzondere waarnemingen. Neem vooral ook de beheerders en eigenaren van winterverblijven mee met de telling, want bescherming begint met verwondering en weten waarvoor je het doet. En mocht je ruimte hebben in je telgroep, probeer dan ook eens nieuwe, jonge, tellers mee te nemen of op te leiden. We zien de groep van tellers langzaam ‘vergrijzen’, en een live vleermuistelling is toch veel leuker en spannender dan een filmpje op je mobiele telefoon. Nog een voordeel, ondergronds is het bereik vaak erg slecht, dus alle reden om je volledig te concentreren op vleermuizen. Veel succes de komende maanden.

NEM Meetprogramma Wintertellingen Vleermuizen: Maurice La Haye (landelijk coördinator), Martijn van Oene, Erik Korsten, Tom van der Meij (CBS) en Jelle van Zweden (CBS).